

Nr 154.

Av herr **Ericsson, Aaby**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående minimipris å brödsäd m. m.

I det utlåtande av den 9 mars 1918 från kungl. lantbruksstyrelsen, som bifogas den Kungl. propositionen nr 204, heter det:

»I likhet med produktionskommittén finner lantbruksstyrelsen nu rådande, ur folknäringssynpunkt synnerligen allvarliga förhållanden, vilkas varaktighet ej ens tillnärmelsevis låter sig beräkna, påkalla vidtagande från statens sida av verksamma åtgärder till befordrande i möjligaste måtto av en ökad produktion av för folknäringen betydelsefulla livsmedel. Ävenledes synes påtagligt, att ur denna synpunkt den inhemska produktionen av brödsäd (vete, råg, korn), vissa baljväxter och potatis bör i första rummet bliva föremål för statens uppmärksamhet.

Vad produktionen av de olika brödsädsslagen vidkommer framhåller kommittén, såsom det mest verksamma medlet till dess ökande, fastställande av vissa minimipriser, till vilka staten utfäster sig att under viss tid framåt inköpa den hos odlarna skördade spannmålen. Att en sådan utfästelse från statens sida beträffande spannmål av visst slag, som odlarna kunna avvara, skall, därest priset tilltages tillräckligt högt, verka i hög grad uppmuntrande på odlingen av ifrågavarande spannmålsslag, torde utan vidare kunna anses givet, särskilt av det skäl, att åt odlaren därigenom skänkes en trygghet, varav han under nu rådande förhållanden mer än eljest är i behov. I samma mån denna prisgaranti bestämmes så, att priset i och för sig av odlaren anses tillfredsställande, i samma mån får också, såsom kommittén framhåller, det fastställda minimipriset delvis karaktären av en direk odlingspremie och kan sålunda i ännu högre grad anses uppmuntra vederbörande odling. *Då det emellertid synes ur statens synpunkt mindre rationellt att med samma odlingspremie uppmuntra såväl en ökad odling som sådan odling, vilken*

under alla förhållanden skulle ägt rum och till och med en även i jämförelse med normala år inskränkt odling, synes det hava bort tagas under omprövning, vilket, såvitt av kommitténs betänkande framgår, icke skett, huruvida ej statens uppmuntran på här ifrågavarande område kunnat ske så, att staten, utan att därigenom ikläda sig större ekonomiska uppoffringar än de föreslagna, samtidigt med att den tillförsäkrade odlarna en nöjaktig garanti med hänsyn till spannmålets pris, synnerligen kraftigt premierade den utsträckta och i förhållande till den normala utökade odlingen av här ifrågavarande spannmålsslag. Det synes nämligen ej uteslutet, att en sådan mindre summarisk behandling av här ifrågavarande ur såväl näringspolitisk som statsfinansiell synpunkt synnerligen betydelsefulla spørsmål kunnat giva uppslag till en sådan lösning av frågan, att i främsta rummet och synnerligen effektivt den i handling och verkligt föreliggande resultat ådagalagda viljan och förmågan att lägga odlingen efter statsgagneliga linjer premierades, samtidigt som produktionen i allmänhet av resp. sädeslag tillförsäkrades ett fullt nöjaktigt pris.»

Jag håller före, att den tankegång, som genomgår den senare, av mig kursiverade delen av detta anförande, är något att taga vara uppå, och detta särskilt med hänsyn till vete, råg, korn och ärter. Och det är om dessa sädesslag jag här nedan talar. Varpå syftar Kungl. Maj:t i såväl den Kungl. propositionen nr 204 som i övriga till riksdagen på grund av den s. k. produktionskommitténs förslag framhavda propositionen? Jo, på en ökad produktion. En sådan kan vinnas såväl genom utökad areal, använd för ifrågavarande säden, som genom en ökad intensitet i brukningen av den redan, för ändamålet avsedda och förut därtill använda. Det synes som Kungl. Maj:t och produktionskommittén väl mycket haft sin blick riktad på arealutökningen. Ett alltför ensidigt fasthållande därvid kan emellertid i vissa hänseenden vara betänkligt nog. Under förhandenvarande förhållanden, med otillräcklig arbetskraft, brist på konstgödning och knapp tillgång på prima utsäde kan det förhållandet inträffa, att produktionen trots den ökade arealen ej blir större än den normala, alldenstund odlaren lockas att med de krafter och tillgångar på gödselmedel, som stå till hans förfogande, ägna sig så mycket åt de nya arealerna, att den gamla jorden försummas och dess skördar därför minskas.

Säkrare synes det mig därför vara, att jämte uppmuntrande av nya odlingar huvudvikten dock lägges på bästa möjliga bruk av de gamla åkrarna eller med andra ord, att man söker framdriva det intensiva

jordbruket så mycket som möjligt. Genom de i Kungl. propositionen nr 204 föreslagna minimipriserna uppmuntrar man odling av vissa säden och kommer den trygghet och ekonomiska uppmuntran, som minimiprisen skänka, en var odlare till del, oavsett om han ökar sin produktion eller icke.

Mig synes det emellertid som siktade man säkrare och träffade därför ock bättre det mål man eftersträvar — *ökad* produktion — om man betalade ett högre pris för de skördemängder, som lämnas staten *utöver* de beräknade. Exempel: Beräknar man en normal skörd av råg vara 1500 kg. pr hektar, och en odlare vid sista arealinventeringen använt exempelvis 10 hektar för råg, men till staten inlevererar exempelvis 20,000 kg., så skulle denne odlare för de 5,000 kg. hava ett avsevärt högre pris, 15 à 20 öre kg., än för de ursprungligen beräknade 15,000 kg. Detta fränsett om de komma från normalt eller utökat höstsädeskifte, gammal åker eller delvis från nyodling.

Häremot kommer måhända att invändas, att staten på så sätt skulle särskilt premiera den bättre jorden. Må vara, men det blir förvisso lika ofta den skicklige och omtänksamme odlaren, som blir föremål för premier, han som icke allenast nu vid det genom krisläget uppblossande intresset för modernäringen väckts till en viss energi, utan som under de tunga tiderna släpat och strävat och därigenom fått sina jordar i god hävd och bördiga, det är han som nås av premien, och detta kan väl ej vara annat än rätt och på sin plats.

Särskilt beaktansvärd synes mig genom denna premiering den fördel vara, som vinnes genom att den, som ökar sin brödsädesareal på bekostnad av fodergrödorna, får sin välförtjänta belöning. Årets Brustna ransoneringsplan visar, att han ikläder sig en stor risk, och han är därför väl värd den största uppmuntran. Många äro de jordbrukare, som i förlitan på F. H. K:s löften att kunna och få köpa spannmål till sina dragare, åtlytt kommissionens uppmaning och övergått till utsträckt brödsädesodling. Då de nu stå utan fodersäd till sina djur, borde de väl kunnat ha rätt att fordra ett högre pris för de kvantiteter brödsäd de producerat på bekostnad av nu för dem så välbehövligen fodersäd.

Och jämväl från statens synpunkt måste det väl vara riktigast, att vad den vill komma åt, här *ökade* brödsädesmängder, betalas högre än de mängder, som staten i alla fall kan räkna med att erhålla.

Man skall möjligen invända, att denna spannmål kommer att betalas alltför högt, men jämför man dess pris med vad man förvisso vid

samma tidpunkt får betala för importerad vara — om någon sådan ens kan erhållas — så förfaller det uttalandet.

Kungl. lantbruksstyrelsen antyder, att den metod jag här ovan visat på möter svårigheter att tillämpa. Jag vill ej bestrida detta, men vad vinnes någonsin och särskilt vad nås i dessa tider utan att framgå över besegrade svårigheter. Fördjupar man sig emellertid icke ängsligt i detaljer och små synpunkter, utan raskt och målmedvetet fattar ståndpunkt och beslutar, tror jag att det hela nog skall låta ordna sig.

För den enskilde motionären är det emellertid, särskilt med hänsyn till den korta motionstiden, svårt att kunna framlägga detaljförslag. Kungl. Maj:t åter kan utreda saken och utmynnar därför också mitt förslag i en framställning om skrivelse i och för utredning och eventuella åtgärder.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte

dels bifalla Kungl. Maj:ts i proposition nr 204 gjorda framställning,

dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t, med beaktande av ovan angivna synpunkter, låta utreda huruvida icke i vissa fall högre pris än de nu av staten fastställda inlösningspris lämpligen skulle kunna medgivas vid inköp av vete, råg, korn och ärter, ävensom vidtagna de åtgärder, vartill denna utredning kan giva anledning.

Stockholm den 9 april 1918.

Aaby Ericsson.